

Nordens guder – Thors rejse til Udgård

Peter Carlsen udstilling rummer 24 keramiske skulpturer med nordiske mytologiske emner

Af Teresa Nielsen, museumsleder, Vejen Kunstmuseum

Til den aktuelle udstilling på Vejen Kunstmuseum har maleren Peter Carlsen i løbet af november 2009 specialfremstillet 23 helt nye keramiske skulpturer, der ankom varme og nybagte lige op til den 1. december. Her har de med en Freja-figur fra 2001 været indholdet i 24 montrer, museets julekalender, der i dagene op til jul gradvist blev åbnet sammen med 781 børn fra Vejen Kommune.

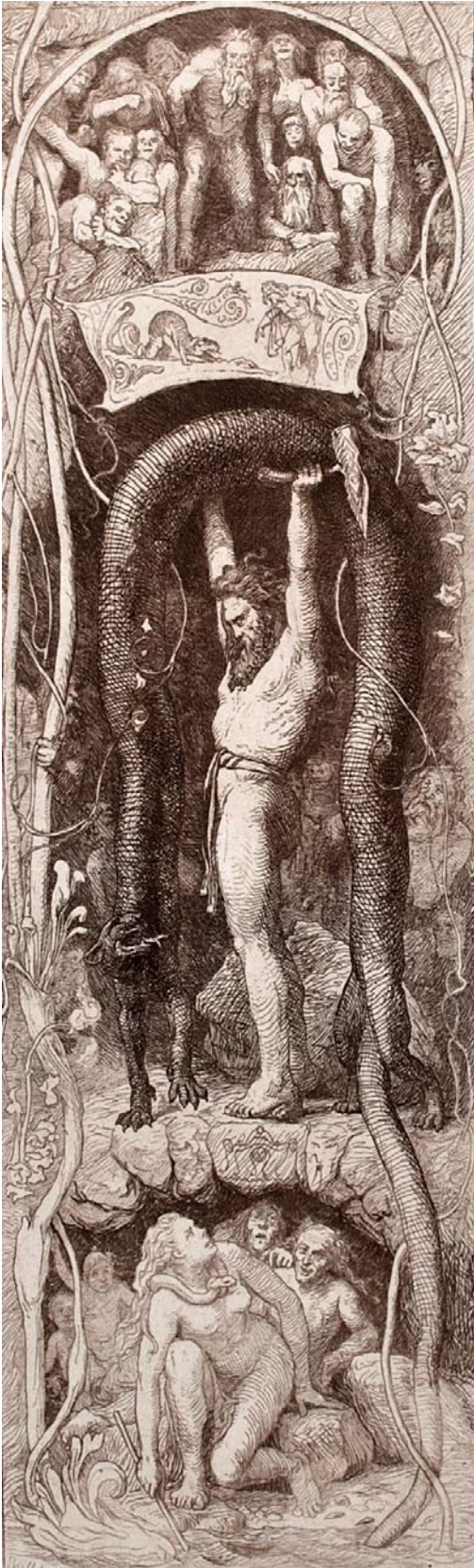
I Vejen Kunstmuseums bageste udstillingssal kan man i 24 kasser se Peter Carlsens helt nye keramiske modelleringer af episoder fra den nordiske mytologi. To af skulpturgrupperne har museet netop fået fondsmidler til at beholde.

I Skulptursalen på Vejen Kunstmuseum står Niels Hansen Jacobsens mægtige Thor, der løfter Midgårdsormen. Han udstillede skulpturen første gang i 1891. Her er han fotograferet i 1901, da han præsenterede sit livsværk af skulpturer og keramik på Den Frie i København.

Under de indledende drøftelser talte Peter Carlsen og Teresa Nielsen om, hvor meget *Den nordiske mytologi* har betydet i undervisningen på de danske højskoler, og særligt hos Ludvig Schrøder på Askov Højskole. Over årene har Peter Carlsen i perioder arbejdet med keramikken, og som en slags hilsen til Hansen Jacobsens keramiske skulpturer, var han straks med på idéen om at lave sine tolkninger af de gamle sagn. Med god støtte fra KUNSTRÅDET modellerede han figurerne på Esben Lyngsaa Madsens keramikværksted ved Tommerup. De er udført i *paperclay*. Det er let og behageligt at arbejde med og kræver ikke udhulning. I dialog med Gunhild Rudjord har Peter Carlsen kunnet trække på værkstedets glasurskatte.

December-formidlingen har handlet om nordens guder, og takket være Peter Madsens formidable tegneserier og tegnefilmen, *Valhalla*, er mange børn i dag fortrolige med emnet. Særligt to punkter i samlingen har dannet optakt til Peter Carlsens 24 keramiske skulpturer. Det ene har været i Skulptursalen ved de mægtige skildringer af Loke og Thor, som Niels Hansen Jacobsen (1861-1941) udstillede i 1889 og 1891. Det andet har været allerførst i Gallerigangen. Der hænger Lorenz Frølichs fem tryk af *Thors rejse til Udgård*, hvor Thor og hans ledsagere blev bedraget af jætterne, der brugte masser af blændværk – rent snyd og bedrag. 1) Loke spiste om kap med Lue - en umulig opgave, da jætterne efterfølgende forklarede, at Lue var ilden. 2) Tjalfe løb om kap med Hu - en umulig opgave, da jætterne efterfølgende forklarede, at Hu var tanken. 3) Thor fik til opgave at tømme et drikkehorn - en umulig opgave, da jætterne havde lavet en usynlig forbindelse til verdenshavet, som Thor på det nærmeste tømte. 4) Thors næste opgave blev at løfte jætternes kat – endnu et umuligt projekt, da jætterne efterfølgende forklarede, at katten i virkeligheden var Midgårdsormen, der når rundt om hele jorden, og var lige ved at miste fodfæste! 5) Slutteligt blev Thor bedt om at kæmpe mod en gammel kone – usportsligt og fejt af en mand... og en umulig opgave for Thor, for som jætterne efterfølgende forklarede, havde Thor kæmpet forgæves mod alderdommen.

I en af Danmarks ældste tegneserier præsenterede Lorenz Frølich i 1872 sit bud på, hvordan det så ud, da Thor hos Jætterne søgte at løfte deres missekat, der i virkeligheden viste sig at være Midgårdsormen. Kompositionen har klart inspireret Hansen Jacobsen, da han små 20 år senere lavede sin skulptur.

Ved siden af Frølichs tryk hænger det keramiske relief, som Karl Hansen Reistrup (1863-1929) i 1894 udførte af Thor på besøg hos *Hel* i underverdenen. Efter at have set Hansen Jacobsens og Frølichs skildring af Thor som den største og stærkeste (derfor uden tøj på, så man kan se alle hans muskler), genkender man ham straks midtfor med styrkebæltet og den enestående hammer, *Mjølner*. Han er på besøg hos den ene af Lokes tre børn med jættekvinden Angerboda: *Hel*. De to andre børn var *Midgårdsormen* og *Fenrisulven* – en imponerende børneflokk, der sammen med Loke spillede en afgørende rolle ved Ragnarok.

November 2009 har Peter Carlsen modelleret sit bud på Midgårdsormen – den farlige slange med et mægtigt krokodillegab. Ved halespidsen ses den lille søde missekat, som Thor hos jætterne blev bedt om at løfte – uden at ane, at det i virkeligheden var Midgårdsormen han havde fat i!

Særligt tre af Peter Carlsens værker i den aktuelle udstilling knytter an til Hansen Jacobsens Thor, der løfter Midgårdsormen og Lorenz Frölichs skildring af Thors rejse til Udgård. Den 1. december blev der åbnet til den største af de keramiske skulpturer, *Midgårdsormen døende*. Fri af tidligere fremstillinger har Peter Carlsen givet sit helt eget bud på *Midgårdsormen*. Han har modelleret en virkelighedstro sammenslynget slangekrop, som han har givet et krokodillelignende hoved med et mægtigt ildspyende gab. Ved halespidsen har han modelleret den lille mis, som Thor hos jætterne i Udgård blev bedt om at løfte. At der var blændværk med i spillet forstår man, når man ser skulpturen i kassen til den 2. december. Her har Peter Carlsen modelleret opgaven som Thor oplevede den. På grund af jætternes blændværk kunne han kun se katten, og var ikke klar over, at det i virkeligheden var *Midgårdsormen* han løftede! Den håbløse opgave antydes ved, at Peter Carlsen har ladet missen være på størrelse med en lille pony og med uhyggelige, giftiggule øjne. Her er det oplagt at vende tilbage til *Midgårdsormen døende* i 1. december-kassen. Den har om muligt endnu giftigere øjne.

Peter Carlsen har i november 2009 modelleret katte-løftnings-opgaven, som Thor så den. Jætternes blændværk gjorde, at han kun kunne se en kat – Peter Carlsen har dog ved

Trods Udgårds-jætternes brug af trolddom bliver det fortalt, at den mægtige Thor i virkeligheden løftede katten/*Midgårdsormen* så højt, at "der var kort til himlen". Det er netop den begivenhed, der ses i Niels Hansen Jacobsens mægtige gipsfigur i museets Skulptursal, og som også ses på det ene af Lorenz Frölichs tryk. Her opdager man, at Niels Hansen Jacobsen i begyndelsen af 1890'erne lod sig inspirere af Frölichs gamle tegneserie fra 1872, da han skulle vælge kompositionen til sin gengivelse af det sære væsen, der på en og samme tid var både missekate og uendelig lang *Midgårdsorm*! Når Peter Carlsen vælger at modellere den lille missekate som en brøkdelt af den uendelig lange keramiske *Midgårdsorm* - frem for som Frölich og Hansen Jacobsen at søge at forene indtrykkene af kat og *Midgårdsorm* - får han på en langt mere overbevisende måde vist det helt umulige i Thors opgave. Med en god pointe forbliver katten og slangen hos Peter Carlsen to selvstændige sider af samme sag.

Hos jætterne fik Thor den nemme opgave at tømme et drikkehorn – en smal sag, hvis ikke det havde været for den usynlige forbindelse ud til verdenshavet. Det håbløse i opgaven antyder Peter Carlsen i sin november-modellering, hvor hornet er ved at overfalde Thor, og væsken går som bølger mod kysten ind i Thors gab.

I kassen til den 3. december har Peter Carlsen anbragt skulpturen *Thor med drikkehornet*. Her er vi fortsat på besøg hos jætterne i Udgård. De har bedt Thor om at tømme et drikkehorn. Det skulle være en let og ligetil opgave, men lige meget hvor godt han drikker til, synes det ikke at svinde i hornet. Udmattet tager han imod jætternes råd om at holde op. Det viser sig, at han på det nærmeste har tømt verdenshavet, for ved trolddom er hornet med en usynlig slange forbundet derud, og skibene må have ligget stille på sandbunden. Vel var Thor den største og stærkeste, men ikke den klogeste, for han opdagede ikke, at han havde drukket langt mere end der kunne være i hornet!

I Lorenz Frølichs tryk fra 1872 synes det endnu realistisk, at Thor skulle kunne tømme drikkehornet – sært er det, at han ikke kunne mærke, at han havde drukket så meget, at han nær havde tømt verdenshavet!

Kigger man fra Frølichs store, stærke Thor med drikkehornet i hånden til Peter Carlsens skulptur, så har den nulevende kunstner givet et helt andet bud på prøvelsen. Ved at overdimensionere drikkehornet, der på det nærmeste overfalder Thor, gør han klart, at opgaven er umulig. Dertil har han konkret forbundet hornet med verdenshavet, der bobler og plasker i takt med, at Thor drikker af hornet. Som prikken over i'et har Peter Carlsen indeni hornet modelleret væsken som bølger, der taktfast skyller ind mod stranden/Thors mund – og dermed klart markeret, at det er verdenshavet Thor er ved at tømme.

De fantastiske historier om de nordiske guder har levende optaget ungerne i december. De er garanteret nogle af de bedste guider til udstillingen! Kom og oplev alle de vilde skildringer fra den nordiske mytologi, hvor man også kan møde Ælde, som Thor kæmpede med Udgård, se ham på brudefærd efter sin elskede Mjølner eller døende efter Ragnaroks sidste kamp mod Midgårdsormen. Her er også andre guder som Odin, Freja og Loke samt dværgen i smedjen, som guderne kan takke for trylledragerne som Mjølner, spyddet Gungner og guldringen Draupner. Her er også fantastiske dyr som Jættefuglen, Fenrisulven, Gyldenbørste, Sleipner, samt gudernes PET, de to sorte ravne, Hugin og Munin. Livsbekræftende er Yduns æbler, som Peter Carlsen både har modelleret friske og appetitlige på fad, men også afnavet som æbleskrog.

Til udstillingens 24 kasser er der en guide, der fortæller om de relevante fortællinger, så man sammen kan gå og kigge og lære nye historier at kende - en oplagt børnefamilieudflugt - god fornøjelse!